



ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Zuzany Bystřické a soudců Mgr. Petra Pospíšila a JUDr. Kateřiny Mrázové, Ph.D., v právní věci žalobce **J. B.**, zastoupeného Mgr. Barborou Tušilovou, advokátkou se sídlem Praha 1, Na poříčí 1046/24, proti žalované **Masarykově univerzitě**, se sídlem Brno, Žerotínovo nám. 617/9, o žalobě proti rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 23. 11. 2015, č.j. MU-PS/21832/2015/30781/ESF,

t a k t o :

- I. Rozhodnutí rektora Masarykovy univerzity ze dne 23. 11. 2015, č.j. MU-PS/21832/2015/30781/ESF, a rozhodnutí děkana Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity ze dne 15. 9. 2015, č.j. MU-PS/14608/2015/30781/ESF, **se zrušují** a věc **se vrací** k dalšímu řízení žalované.
- II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 9 800 Kč, a to k rukám jeho advokátky Mgr. Barbory Tušilové do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci a shrnutí obsahu rozhodnutí správních orgánů

[1] Rozhodnutím ze dne 29. 3. 2013, č.j. MU-PS/7787/2013/30781/ESF, zn. 169943/3/2013, děkan Ekonomicko-správní fakulty Masarykovy univerzity (dále též „děkan“) vyměřil žalobci studujícímu v magisterském navazujícím studijním programu

N6208 Ekonomika a management (studijní obor Podniková ekonomika a management) na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu za dalších započatých šest měsíců studia, a to za období od 13. 3. 2013 do 12. 9. 2013 ve výši 15 000 Kč. Žalobce požádal rektora Masarykovy univerzity o přezkoumání tohoto rozhodnutí. Rektor Masarykovy univerzity (zastoupen prorektorem; dále též „rektor“) rozhodnutím ze dne 17. 6. 2013, č.j. MU-PS/12421/2013/30781/ESF, jednak potvrdil rozhodnutí děkana, jednak snížil předmětný poplatek na částku 6 250 Kč. K nenárokovému snížení poplatku rektor přistoupil vzhledem k řádnému ukončení žalobcova studia dnem 4. 6. 2013.

[2] Žalobce proti rozhodnutí rektora brojil žalobou. Na jejím základě Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 25. 6. 2015, č.j. 29 Af 57/2013-71, rozhodnutí děkana i rektora zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. V odůvodnění s odkazem judikaturu Nejvyššího správního soudu uvedl, že ustanovení § 58 odst. 6 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, požaduje, aby byla výše poplatků spojených se studiem stanovena přímo ve statutu veřejné vysoké školy. V daném případě však výše poplatků spojených se studiem přímo ve Statutu Masarykovy univerzity, ve znění účinném pro nyní projednávanou věc (dále též „Statut MU“), stanovena nebyla. Pouhé určení rozsahu poplatků ve statutu s tím, že konkrétní výši stanoví jiný orgán (zde děkan fakulty), není dostačující. Takto stanovený poplatek je pak nezákonný. Zdejší soud též mimo jiné konstatoval, že *„nebyla-li konkrétní výše poplatku spojeného se studiem stanovena ve Statutu MU tak, jak požadoval zákon o vysokých školách, nemohla žalovaná takový poplatek vůbec vyměřovat“*.

[3] Žalovaná se věcí dále zabývala a děkan rozhodnutím ze dne 15. 9. 2015, č.j. MU-PS/14608/2015/30781/ESF, opětovně žalobci vyměřil předmětný poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu za dalších započatých šest měsíců studia za období od 13. 3. 2013 do 12. 9. 2013, tentokrát ve výši 4 201,50 Kč. V odůvodnění děkan konstatoval zrušení předchozích rozhodnutí žalované pro *„údajný nezákonný způsob stanovení výše poplatků“*. Dále uvedl, že žalovaná již nemá možnost stanovit zpětně pro dané období poplatek ve smyslu soudního rozhodnutí, protože nemá jinou možnost, než poplatek vyměřit v zákonem stanovené minimální výši, tedy ve výši jedenapůlnásobku základu stanoveného Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy (dále též „ministerstvo školství“) pro příslušný akademický rok. Rozhodná výše základu činila 2 801 Kč. K vyměření poplatku došlo na základě údajů evidovaných v matrice studentů. V době vzniku poplatkové povinnosti byl žalobce absolventem jednoho řádně ukončeného studijního programu. Současně v předmětném období studoval v magisterském navazujícím studijním programu N6208 Ekonomika a management (studijní obor Podniková ekonomika a management) na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity, a to od 13. 9. 2010 do 13. 3. 2013 celkem 912 započitatelných dnů. Započitatelná odstudovaná doba v daném studijním programu tak přesáhla standardní dobu tohoto studia v délce dva roky o 182 dnů.

[4] Žalobce následně požádal rektora o přezkoumání rozhodnutí děkana. Rektor rozhodnutím ze dne 23. 11. 2015, č.j. MU-PS/21832/2015/30781/ESF, jednak potvrdil rozhodnutí děkana ze dne 15. 9. 2015 o vyměření poplatku, jednak zamítl žalobcovu žádost o prominutí nebo snížení vyměřeného poplatku. V odůvodnění uvedl, že poplatek byl žalobci stanoven v souladu s § 58 odst. 3, 4 zákona o vysokých školách na základě správně zjištěných

údajů v matrice studentů. Podle § 58 zákona o vysokých školách je povinností veřejné vysoké školy stanovit studentovi poplatek za prodlouženou dobu studia. Žalobce splňuje podmínky pro vyměření poplatku za studium a žalovaná nemá jinou možnost, než mu jej vyměřit. Vzhledem k názoru Nejvyššího správního soudu pak nezbývá, než poplatek vyměřit v minimální zákonem stanovené výši.

II. Shrnutí argumentů obsažených v žalobě

[5] Ve včas podané žalobě žalobce namítl, že děkan v rozhodnutí sice uznal, že žalovaná nyní nemá možnost určit poplatek tak, jak to stanovil soud v předchozím soudním řízení, namísto zastavení řízení o poplatku však poplatek určil přímo ze zákona o vysokých školách s odkazem na jeho minimální výši stanovenou v § 58 odst. 4. Takový postup je nezákonný.

[6] Prvním z důvodů této nezákonnosti je neexistence povinnosti žalobce hradit poplatek. Adresátem ustanovení § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách je veřejná vysoká škola (zde žalovaná), které zákon zakotvuje právo a zároveň povinnost vybírat poplatky spojené se studiem. Žalobci zákon žádnou konkrétní povinnost hradit poplatky spojené se studiem neukládá. Tato povinnost mohla žalobci vzniknout teprve na základě řádně vydaného statutu, jenž by zákonným způsobem stanovil výši poplatků. Tak tomu ovšem v daném případě nebylo. V rozhodné době, za niž měl být poplatek hrazen, nebylo možné, aby žalovaný poplatek vyměřil, jelikož k tomu neměl oporu ve Statutu MU. Tento nedostatek nemůže zhojit odkaz na obecnou zákonnou povinnost žalobce.

[7] Druhým důvodem nezákonnosti je nezveřejnění výše poplatků v souladu s § 58 odst. 6 zákona o vysokých školách. Podmínky dané zákonem ale žalovaná ve stanoveném termínu nesplnila. Před akademickým rokem 2012/2013, v jehož rámci byl poplatek určen, nikde nezveřejnila, že by měl být poplatek účtován ve výši 4 201,50 Kč. Tuto výši poplatku žalovaná stanovila retroaktivně na základě výsledků předchozího soudního řízení. Jedná se o přímou retroaktivitu, která je zcela nepřípustná.

[8] Na základě shora uvedeného žalobce navrhl, aby soud rozhodnutí rektora, jakož i rozhodnutí děkana zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalované k žalobě

[9] Žalovaná ve vyjádření k žalobě uvedla, že rozhodnutí vydaná jejími orgány jsou zákonná. Žalobce naplnil podmínky překročení doby studia ve smyslu § 58 odst. 3, 4 zákona o vysokých školách, což ani sám nepopírá. Proto mu děkan vyměřil poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu. Děkan rozhodl poté, co soud po zrušení předchozích rozhodnutí věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Vzhledem ke stanovisku Nejvyššího správního soudu byl žalobci poplatek vyměřen v minimální zákonné výši. Právní oporu pro tento postup žalovaná našla v rozsudcích Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2015, č. j. 62 Af 117/2013-33, a č. j. 62 Af 118/2013-34.

[10] Z ustanovení § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách plyne jednoznačná povinnost veřejné vysoké školy vyměřit poplatek studentovi, který naplní podmínky týkající se délky

studia. Současně je stanovena minimální výše poplatku za prodlouženou dobu studia. Žalovaná respektovala předchozí rozsudek krajského soudu, že nemůže vyměřit poplatek za studium ve výši nezákonně uvedené mimo Statut MU. Splnila tedy svou zákonnou povinnost tím, že vycházela z minimální výše poplatku stanovené zákonem. V době, ke které se vztahuje vyměřovaný poplatek, stejně jako v době vydání napadených rozhodnutí stanovil platný Statut MU minimální výši poplatku v čl. 4 odst. 3 Přílohy č. 6.

[11] S ohledem na výše uvedené žalovaná navrhla, aby soud žalobu zamítl.

IV. Posouzení věci soudem

[12] Soud, v souladu s § 51 odst. 1 s. ř. s. bez nařízení jednání, přezkoumal v mezích žalobních bodů napadené rozhodnutí rektora, jakož i předcházející rozhodnutí děkana včetně řízení předcházejících jejich vydání, a shledal, že **žaloba je důvodná**.

[13] Žalobce spatřoval nezákonnost rozhodnutí děkana a rektora v tom, že Statut MU nestanovil přesnou výši poplatků spojených se studiem (zde poplatku za prodlouženou dobu studia v dalším studiu), nýbrž určil pouze rozsah, v jehož rámci děkan opatřením stanoví konkrétní výši poplatků pro příslušný akademický rok. Konkrétní výši poplatku pak žalovaná nezveřejnila včas ve smyslu § 58 odst. 6 zákona o vysokých školách. Žalovaná trvala na tom, že při stanovení výše předmětného poplatku dodržela podmínky zákona o vysokých školách, neboť vycházela z minimální hranice poplatku stanovené zákonem i Statutem MU.

[14] Správní soudy se problematikou poplatků za studium opakovaně zabývaly. Dle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 7. 2013, č. j. 7 As 41/2013-37, publ. pod č. 2917/2013 Sb. NSS (rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná na www.nssoud.cz), ustanovení § 58 odst. 6 zákona o vysokých školách jednoznačně požaduje, aby byla konkrétní výše poplatků spojených se studiem (či alespoň vzorec umožňující výpočet jejich přesné výše) stanovena přímo ve statutu veřejné vysoké školy. Nepostačuje proto pouhé stanovení rozsahu poplatků ve statutu s tím, že konkrétní výši stanoví jiný orgán (zde děkan fakulty).

[15] V rozsudku ze dne 20. 11. 2014, č. j. 7 As 227/2014-39, pak Nejvyšší správní soud zdůraznil, že z citovaného ustanovení vyplývají dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny. První podmínkou je určení konkrétní výše poplatků ve statutu a druhou její zveřejnění pro příští akademický rok před termínem podávání přihlášek ke studiu. Tyto dvě podmínky jsou samostatné v tom smyslu, že splněním jedné z nich automaticky nemusí dojít ke splnění druhé. Na druhou stranu to neznamená, že by mezi oběma podmínkami neexistovala určitá vazba. Hovoří-li zákon o zveřejnění výše poplatků, myslí se tím nepochybně zveřejnění výše, která již byla určena. Zveřejněný údaj o výši poplatku musí vycházet z aktuálního znění statutu. Vyjadřuje určitou povinnost studentů, kterou tito studenti nemají (a v budoucnu mít nemusí), dokud nebyla zákonným způsobem stanovena.

[16] Co se týče nyní souzené věci, již v předchozím rozsudku ze dne 25. 6. 2015, č. j. 29 Af 57/2013-71, zdejší soud konstatoval, že výše poplatků spojených se studiem nebyla v rozhodném období stanovena přímo ve Statutu MU. Podle čl. 12 odst. 1 Přílohy č. 6 Statutu MU konkrétní výši těchto poplatků pro příslušný akademický rok stanovoval opatřením děkan

po projednání v akademickém senátu fakulty. Článek 4 odst. 3 ve spojení s čl. 6 odst. 2 též přílohy Statutu MU („*Poplatek [...] činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu stanoveného podle § 58 odst. 2 zákona, nejvýše však jednu polovinu základního normativu stanoveného ministerstvem na příslušný kalendářní rok pro studijní program, ve kterém je student zapsán.*“) pak stanovil pouze meze, v nichž se děkan mohl při stanovení konkrétní výše poplatku za prodlouženou dobu studia v dalším studiu pohybovat. Takový způsob stanovení výše předmětného poplatku byl nezákonný. Zdejší soud nevidí důvodu, pro nějž by se měl odchýlit od závěru, k němuž dospěl již při předchozím projednávání věci, totiž že nebyla-li konkrétní výše poplatku spojeného se studiem stanovena ve Statutu MU tak, jak požadoval zákon o vysokých školách, nemohla žalovaná takový poplatek vůbec vyměřovat.

[17] Pro nyní souzenou věc je podstatné, že tento nedostatek v legislativním procesu na straně žalované nebylo možno dodatečně zhojit vyměřením poplatku v minimální zákonné výši. Nestačí totiž, že povinnost platit poplatky spojené se studiem vyplývá v obecné rovině ze zákona o vysokých školách. Tato obecně zákonem stanovená povinnost musí být konkretizována ve statutu veřejné vysoké školy a k jejímu vynucení musí být ze zákona splněna také podmínka včasného zveřejnění výše poplatku. Splnění těchto podmínek má zajistit informovanost studentů a uchazečů, která ovlivňuje jejich rozhodování o zahájení studia nebo pokračování v něm. Tento cíl nemůže být splněn, jsou-li studenti informováni včas, ale o nezákonně stanovené výši poplatků. Jak naznačeno již výše, slova o „jedenapůlnásobku základu stanoveného podle § 58 odst. 2 zákona“ byla v čl. 4 odst. 3 Statutu MU uvedena nikoli jako explicitní konkretizace výše předmětného poplatku ve smyslu § 58 odst. 6 zákona o vysokých školách, ale pouze jako ze zákona o vysokých školách vycházející dolní mez pro jeho další bližší určení. Výše předmětného poplatku tedy nebyla konkretizována způsobem souladným se zákonem. Jinak řečeno žalobci se předem nedostalo informace o tom, že dle statutu bude předmětný poplatek pro příslušný akademický rok vyměřován v částce odpovídající jedenapůlnásobku základu stanoveného ministerstvem, tedy ve výši 4 201,50 Kč.

[18] K nápravě vady spočívající v nedostatečné konkretizaci výše poplatku ve statutu by ovšem nemohlo dojít ani zpětně, a to např. úpravou statutu či exekutivním „rozhodnutím“ některého z orgánů žalované o vybírání poplatku za prodlouženou dobu studia v minimální zákonné výši. Takové akty žalované by totiž vzhledem k časové podmínce ohledně zveřejnění výše poplatků (§ 58 odst. 6 první věta zákona o vysokých školách) nemohly být účinné zpětně pro předcházející akademické roky, tedy ani pro vyměření poplatku žalobci za předmětné období. Nebyl-li žalobce řádně a včas informován, že je povinen hradit poplatek ve výši zákonem předvídaného minima, přičemž tato výše nebyla současně konkrétně určena ve statutu, mohl se oprávněně domnívat, že žalovaná nesplnila zákonné podmínky pro možnost vybírat poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu, a že proto poplatek nemůže být vybrán. Případné pozdější určení výše poplatku v souladu se zákonem nemůže zhojit dosavadní nezákonnost, neboť by zásadním způsobem narušilo právní jistotu studentů, popř. budoucích studentů, v době jejich rozhodování o zahájení studia nebo pokračování v něm.

[19] Žalovaná je právnickou osobou svého druhu s charakteristickými rysy veřejnoprávní korporace. Bez ohledu na to, zda vykonává konkrétní pravomoc v rámci samosprávy nebo přenesené státní správy, je vždy vázána zákonem a ústavním pořádkem. Takže i pro ni platí

čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, podle kterého mohou být ukládány povinnosti pouze na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod. I při výkonu samosprávné působnosti [do níž dle § 6 odst. 1 písm. l) zákona o vysokých školách spadá i stanovení výše poplatků spojených se studiem] je tedy určující primárně zákonná úprava, v jejíchž mezích se musí veřejná vysoká škola pohybovat. To platí nejen pro tvorbu vnitřních předpisů veřejné vysoké školy, ale i pro jejich následnou aplikaci při rozhodování o právech a povinnostech adresátů.

[20] S ohledem na výše uvedené dospěl soud k závěru, že povinnost uložená žalobci, aby uhradil předmětný poplatek za prodlouženou dobu studia v dalším studiu, nebyla stanovena v souladu s čl. 4 odst. 1 Listiny.

[21] Poukázala-li žalovaná na to, že právní oporu pro svůj postup nalezla v rozsudcích Krajského soudu v Brně ze dne 20. 7. 2015, č. j. 62 Af 117/2013-33, a č. j. 62 Af 118/2013-34, nutno uvést, že tyto rozsudky byly včetně příslušných rozhodnutí rektora a děkana zrušeny rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 1. 2016, č. j. 8 As 115/2015-27, a ze dne 23. 2. 2016, č. j. 7 As 200/2015-34.

V. Závěr a náklady řízení

[22] Z výše uvedených důvodů soud shledal rozhodnutí rektora, jakož i rozhodnutí děkana nezákonnými. Proto je zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení (§ 78 odst. 1, 3, 4 s. ř. s.). V něm bude žalovaná vázána právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 78 odst. 5 s. ř. s.).

[23] O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl.

[24] Žalobce dosáhl v řízení o žalobě plného úspěchu, a proto má právo na náhradu nákladů řízení vůči žalované. Odměna žalobcovy advokátky a náhrada hotových výdajů byla stanovena podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif). V daném případě se jednalo o dva úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, žaloba) a dva režijní paušály, tedy ve výši 2 x 3 100 Kč, a 2 x 300 Kč [§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d), § 13 odst. 3 advokátního tarifu], tedy celkem 6 800 Kč. Žalobci dále přísluší náhrada za zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč. Celkem mu tedy vůči žalované byla přiznána náhrada nákladů ve výši 9 800 Kč. K jejímu zaplacení soud určil přiměřenou lhůtu.

[25] Předmětem soudního řízení byla věc, o níž zdejší soud již jednou materiálně rozhodoval, přičemž rozhodnutí správních orgánů zrušil a věc vrátil žalované k dalšímu řízení. Vzhledem k tomu, že ve věci první rozhodnutí děkana bylo vydáno již dne 29. 3. 2013 (původní žaloba byla podána dne 18. 8. 2013), měl soud za rozumné rozhodnout o nyní podané žalobě přednostně, pročez tak učinil, jak připouští § 56 odst. 1 část věty za středníkem s. ř. s.

P o u ě n í : Proti tomuto rozsudku lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Brně dne 21. června 2016

JUDr. Zuzana Bystřická, v.r.
předsedkyně senátu